

Sommerens erhvervelse - postpakke til Canada 1940

Et tilbagevendende punkt på det første klubmøde i den nye sæson er: sommerens erhvervelser. Vi er vel alle på jagt efter nye spændende ting til samlingen, og glæden er stor, når en travetur i en fremmed by kan resultere i, at man finder det uventede.

Desværre er det efterhånden blevet sjældnere og sjældnere, at bybilledet eller markedspladsen levner plads til andet end boder med skrammel, tøjbutikker og lignende tingel-tangel. Hvorfor? Svaret er vel bl.a. at hårde økonomiske realiteter skubber spændende interessante specialbutikker som frimærkehandlere, antikvariteter, hobbyforretninger og lignende væk fra byernes centrum til fordel for mainstream forretninger som tøj og skobutikker med kort levetid.

En trøst er det så, at PCen giver adgang til en ny markedsplads, hvor man både kan finde nøjagtig de ting, man leder efter, men også begive sig ind i nye

områder. Det er fascinerende at kunne besøge en handler i Singapore, derefter bevæge sig til Cornwall, Florida eller Sydafrika – og dette indenfor få minutter. Handel på internettet er kommet for at blive, og det er absolut en af de ting, som vil få en meget stor og positiv betydning for vores hobby: kontakter kan skabes på verdensbasis, og det er muligt ved at anvende de mange søgefaciliteter, PCen tilbyder til at finde netop de objekter, man går og leder efter.

Men tilbage til sommerens hit
Mit skete på ebay. Det er et adressekort sendt fra Haderslev 27. februar 1940 til Prince Albert, Saskatchewan i Canada. Adressekortet er frankeret med 12 kr. 55 øre – en forholdsvis høj porto – dengang. Forsendelsen er også afstemplet København Omk. 16.3.1940 – altså 18 dage senere. Der er påklisteret et stykke gult linieret papir med påskriften: "Udførselstilladelse foreligger – Haderslev Postkontor" (sidstnævnte i violet liniestempel). En anden type liniestempel står un-

der en anden påskrift: "2,50 Kr. for Luftpost i Danmark". Under rute: er påklisteret en grå etiket med rødt påtrykt: "Via København" og ved siden af er skrevet med blækstift: "USA dir" – dette er streget over og erstattet af "England". Endelig er adressekortet stemplet med canadisk ankomststempel 19. april 1940.

Adressekortet rejser en række spørgsmål:

Hvorfor skulle der være udførselstilladelse for en pakke til f.eks. Canada i 1940. Hvad er historien bag?

Hvad er det for noget med "luftpostporto i Danmark"?

Hvorfor varer det 18 dage fra pakken afgår fra Haderslev til den forlader København?

Hvorfor er den oprindelige dirigeringspåtegning streget over og erstattet med "via England"?

Og som det sidste og klassiske spørgsmål: passer portoen?

Lad os tage det sidste først: I Udenrigspakkeposttakst fra 1. januar 1940 kan vi se følgende takster:

Det bemærkes, at taksten for "København direkte" er blank. I

28. CANADA

	1 kg	3 kg	5 kg	7 kg	10 kg	F, M ej till., Aadr. Kup. ej ben.
København dir.						1 e, L 105, R 54
København—U.S.A. dir.	325	655	1005	1615	2130	1 e, L 105, R 54
	60 ¹⁾	125 ¹⁾	185 ¹⁾	300 ¹⁾	500 ¹⁾	
England*)	435	740	1035		1640	1 e, L 105, R 54
	285	515	745		1140	

¹⁾ Endvidere godskrives der U. S. A. i Transitkart: Vægtporto 115 C pr. kg netto.

Erstatning ydes ikke.

Afsendere af Pakker med Handelsvarer maa samtidig med Pakkens Afsendelse tilsende Toldmyndig-

hederne paa Bestemmelsestedet bekræftet Faktura i 2 Eksemplarer.

Udelukket fra Indførsel: Vine, Spirituosa (Vin- og Spiritusprøver indbefattet).

Tillæg porto for Pakker til England og Lande via England udgør for Tiden:

indtil 1 kg	80 Øre
over 1 til 3	135
3 - 5	135
5 - 10	270

KUPON (Coupon)
 sans franchises et Adressanten
 (Peut être détaché par le destinataire)

Afsendelsesland (Pays d'origine) **203 Haderslev**

DANMARK

Ud forsendelse tilladelse foreligger
HADERSLEV POSTKONTOR

ADRESSEKORT (Bulletin d'expédition)

Emballagens Beskaffenhed (Nature de l'emballage) **1**

Tolddeklarationer (Déclarations en douane) **1**

Certifikater ell. Fakturaer (Certificats ou factures) **1**

Afkrævningsbeløb (Montant du remboursement) **250 kr**

Kronebeløb i Bogstaver (Les unités en toutes lettres) **250 kr**

Afsenders Navn og Bopæl (Nom et domicile de l'expéditeur)
**Mrs. Larsen
 H. Mr. Hansen
 Haderslev
 Postboks 20**

Bestemmelsessted (Lieu de destination) **Canada**

Land (Pays de destination) **Danmark**

Rute: (Acheminement): **via København**

Forsendelsesvej (Voie): **via England**

Udvekslingskontor: (Bureau d'échange): **England**

Toldvæsenets Stempel (Timbre de la douane)

1) Cadre à remplir par le bureau d'entrée ou par le service de la douane du pays de destination.
 Bet. 5 (1-38 A5)

taksten fra 1/7 1939 fandtes der er direkte og noget billigere takst. Den er fjernet i taksten fra 25/9 1939. I taksten for 1/1 1940 er der kun forsendelsesvejen via England tilbage. I taksthæftet fra 1/7 1940 er det ikke længere muligt at sende pakker til Canada (og en lang række andre lande).

Adressekortet er takseret efter taksten via USA: 3-5 kg.: 1005 øre. Selvom pakken senere sendes til en 30 øre dyrere porto (via England), er der ikke tegn på, at denne tillægstakst blev opkrævet.

De 250 øre i luftpost er ganske rigtig dansk luftporto (50 øre pr. kg. for lufttransport over Storebælt – ispost). Så porto i alt 1255 passer øjensynligt. Eller skulle det have været 1285 øre?

E. Menne Larsen har i Skilling nr. 2, 3 og 4 2000 offentliggjort en ganske interessant oversigt over postbefordringen i Danmark fra krigsudbruddet 1. september 1939 og indtil besættelsen af Danmark 9. april 1940.

Jeg bringer nogle uddrag:

Fra 1.9.1939 befordres post til USA, Canada, Mellem- og Sydamerika dels via Storbritannien,

dels via Norge og Sverige. Posten til USA mv. Canada og New Zealand gik senere udelukkende via Sverige og Norge. (Skilling 2/2000 s.16). ØK indstillede sin rute til New York 4. september 1939.

Baggrunden for dette er "minefaren, store omsejlinger af hensyn til udlagte minefelter og eventuel kontrol for krigskontrabande, hvilket ofte medførte at skibene beordredes til kontrolhavne i de krigsførende lande." (s. 241 i Nordisk Posttidsskrift 1940).

16. oktober 1939 indstilles befordringen af pakker med DFDS skibe Esbjerg-Harwich. Fra 20.10 1939 sendes post og pakker via Oslo/Bergen-Newcastle. For pakker opkræves tillægstakst.

Fra 7. 12. 1939 opgives ruten Sverige-USA, og dansk post til USA og Canada befordres derefter udelukkende via Norge med direkte skib derfra til New York. Fra 29.12.1939 kan posten også forsendes via Tyskland-Italien med direkte skib Italien-Nordamerika.

Fra 20. januar 1940 befordres pakkepost til USA og Canada via

Norge-England til taksten for direkte pakker DK-New York, da DFDS skib til New York kun kan medtage pakker med oprindelsscercertifikat.

I perioden 30.1 – 13.3. 1940 befordres luftpostpakker på ruten Kastrop-Marslev (ved Odense) mod et tillæg af 50 øre pr. kg. Årsagen er den meget kraftige isvinter, som har frosset store dele af de danske farvande.

14. februar 1940: på grund af ophobning af post øst og vest for Storebælt kan der kun modtages luftpostpakker indtil 10 kg. I perioden 23.-26. februar kan der ikke modtages luftpostpakker. Det er igen muligt fra 26. februar. Indstillet igen 28. februar og igen mulig fra 29. februar. Det bliver muligt at sende pakker uden luftposttillægstakst ad normal vej fra 5. marts 1940.

Detaljer i denne vanskelige periode for den indenrigske forsendelse af pakker mellem Sjælland og det øvrige Danmark kan ses i Officielle Meddelelser nr. 7-11/1940 fra perioden 7. februar til 6. marts 1940.

Torben N. Sørensen har beskrevet den samme periode i ar-

tiklen: Ispostflyvninger i Posthistorisk tidskrift nr. 3 – 2003 s. 149-150.

Pakken er blevet sendt via Norge og England til den samme porto som en direkte udveksling mellem København og New York. Den er sendt med ispost over Storebælt og man har ramt en dato – 27. februar – hvor det var muligt. Pakken må have ligget godt to uger i København og afventet transportmulighed. Det er ikke til at vide om årsagen til den manglende transportmulighed er postophobning eller isvanskeligheder.

Mens pakken er på vej over Atlanten raser krigen i Europa og land efter land besættes, herunder både Danmark og Norge. Pakken er fremme på sit bestemmelsessted 19. april, hvor Danmark har været besat i 10 dage.

Om udførelsestilladelse hedder det i Posthistorisk leksikon: Fra 2. verdenskrigs begyndelse 1.9.1939 indførtes efterhånden udførelsesforbud for et stigende antal varer, som postvæsenet medvirkede til at administrere og kontrollere. Efter verdenskrigen indskrænkedes efterhånd-

en igen antallet af varer, det var forbudt at udføre.

Den lille gule etiket med påskrevet "Udførelsestilladelse foreligger" er altså udtryk for at personalet på Haderslev Postkontor har kigget i kassen og ud fra en liste over forbudte varer taget stilling til om indholdet i pakken kunne tillades at sendes til Canada.

Fra 9. april kunne der ikke længere sendes postpakker til Canada og udvekslingen af almindelige postpakker til Canada blev først genoptaget 1. november 1945. (Beretning 1917-67, I, s.333).

Sjældenhedsgrad

Der findes nok ikke mange adressekort for udlandspakker fra 1940 med dansk luftposttillægstakst for ispost. Der findes nok heller ikke mange adressekort for pakker til Canada før 1940 og der findes ganske givet heller ikke mange adressekort for pakker til Canada sendt i denne ekstraordinære periode (fra 20. januar til besættelsen 9. april), hvor man dispenserer for den ordinære porto og takserer til den billigere direkte porto Dan-

mark-USA selvom pakken går andre veje. Så sjældent?... Interessant er det i hvert fald! Og et bevis på de meget store besværligheder posttrafikken var udsat på grund af isvinter og krigstilstande.

Kilder:

Det danske Post- og Telegrafvæsen: Beretning om virksomheden 1917-1967, Bind 1, s. 313-334

A.P.Lykke Pedersen: Krigen og Posten – postforbindelserne mellem Danmark og Udlandet, i: Nordisk Posttidskrift 1940 s. 237-244

Dansk Posthistorisk Selskab: Dansk Posthistorisk Leksikon (2001)

Torben N. Sørensen: Ispostflyvninger, Posthistorisk Tidskrift nr. 3, 2003 s. 144-151

E. Menne Larsen: Danmark – postbefordringen under 2. verdenskrig, Skilling 2000, div. Numre

Officielle Meddelelser 1940

Udenrigsk Pakkeposttakst 1. juli 1939, 25. september 1939, 1. januar 1940, 1. april 1940, 1. juli 1940